

Bijlage 5 Oplegger bij de conceptbegroting 2027

Aan: Raadsleden van Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo

Onderwerp: Oplegger bij de conceptbegroting 2027 van de GR WPDA

Vooraf

De Drentse oplegger WPDA geeft uiteraard al de nodige informatie over de begroting, maar is voor een deel ook vrij technisch van aard. Als aanvulling op de oplegger willen wij u met deze korte notitie meer inzicht geven in de opzet en achtergrond van de WPDA begroting.

Algemeen

De begroting gaat vooral over de kosten en baten van de uitvoering van de Participatiewet. Daarnaast voert WPDA enkele taken uit van de nieuwe Wet inburgering en het lokale minimabeleid (geen wettelijke taak). Vooraf is het goed te weten dat de gemeente beperkte beleidsvrijheid heeft met betrekking tot de wettelijke taken en dat daarom de inhoud en hoogte van de begroting zeer beperkt beïnvloedbaar is. In die zin kunnen we stellen dat 90% van de begroting wordt bepaald door Rijksbeleid.

De belangrijkste taken uit de Participatiewet zijn: inkomensvoorziening, re-integratie en het bieden van werk en begeleiding voor inwoners met een arbeidsbeperking. In de begroting raamt WPDA op deze onderdelen de kosten en zet daar de Rijksbijdragen als baten tegenover. Het saldo van deze kosten en baten bepaalt de gemeentelijke bijdrage in de begroting. De uitvoeringskosten zijn verreweg het grootste deel van de totale gemeentelijke bijdrage (ca. 90%). Overigens ontvangen gemeenten via het Gemeentefonds, cluster Participatie een bijdrage voor zaken als uitvoeringskosten, minimabeleid, bijzondere bijstand en schuldhulpverlening.

Hieronder een korte toelichting op de belangrijkste onderdelen uit de begroting.

Inkomensvoorzieningen

Circa de helft van de begroting WPDA komt voort uit het verstrekken van bijstandsuitkering aan inwoners. Gemeente ontvangen hiervoor het zogenoemde BUIG budget. BUIG staat voor, bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten. BUIG is een landelijk Rijksbudget dat (landelijk) toereikend moet zijn voor de kosten van algemene bijstand. Via een vrij complex model wordt dit budget verdeeld over de gemeenten. Theoretisch ontvangen gemeenten net zoveel budget als dat zij aan bijstand uitgeven. De praktijk laat echter zien dat er soms toch grote verschillen ontstaan, zowel positief als negatief, tussen budget en werkelijke kosten. Deze 'onvoorspelbaarheid' van het BUIG budget maakt ook dat de begrotingsresultaten van WPDA over de jaren enigszins kunnen fluctueren.

Wsw en Beschut werken

Ook dit is een aanzienlijke post in de begroting en betreft de loonkosten van inwoners met een arbeidsbeperking. Deze inwoners hebben een betrekking bij WPDA en werken onder begeleiding binnen de werkhallen van WPDA of worden gedetacheerd bij reguliere werkgevers. Een belangrijk voorbeeld van die laatste groep zijn de Wsw-medewerkers die bij de afdelingen Beheer Openbare Ruimte van de WPDA-gemeenten werken.

Re-integratie

Deze post is in de begroting qua omvang minder groot, maar daarmee niet minder belangrijk. Onder het onderdeel re-integratie vallen de kosten van activiteiten/trajecten gericht op het begeleiden van inwoners richting de arbeidsmarkt. Hierbij kunt u denken aan interventies voor het opdoen van basis-, werknemers- en vakvaardigheden, duale trajecten voor statushouders naast de inburgering, maar ook de begeleidingskosten van afspraakbanen en beschut werk. De kosten van professionals die zich hiermee bezig houden vallen voor een belangrijk deel onder de uitvoeringskosten. Met een gerichte aanpak kunnen we het verschil maken voor inwoners. Verderop lichten we dat bij de alinea 'ontwikkelingen' verder toe.

Inburgering

WPDA levert belangrijke inzet op de inburgering van statushouders uit de drie gemeenten. Financiële ontzorging en duale trajecten gericht op participatie/werk zijn daar belangrijke voorbeelden van. Gelet op het belang van een goede en snelle inburgering van statushouders hebben de gemeenten WPDA gevraagd deze inzet te intensiveren. Hiermee voldoen we aan de Wet Inburgering en krijgt iedere inburgeraar ondersteuning bij zijn participatie. Nu richten we ons alleen op de meest kansrijke partner binnen een huishouden.

De kosten voor de uitvoering van de inburgering worden niet verbijzonderd in de begroting, maar zijn onderdeel van begrotingsonderdelen re-integratie en uitvoeringskosten.

Uitvoeringskosten

Belangrijke onderdelen hierin zijn personele lasten, huisvesting en ICT. De uitvoeringskosten stijgen jaarlijks vooral als gevolg van autonome ontwikkelingen, met als belangrijkste voorbeeld de CAO-ontwikkeling en prijsindexaties. De uitvoeringskosten worden via een verdeelsleutel – gebaseerd op het aantal inwoners in de dienstverlening – verdeeld over de drie gemeenten.

Beïnvloedbare ruimte

Zoals eerder genoemd is deze ruimte, gelet op de wettelijke verplichtingen zeer beperkt. Gemeenten hebben een zekere beleidsvrijheid als het gaat om de uitvoering van de wettelijke taken. Zo kunnen de dienstverlening en regelingen op onderdelen, maar wel binnen grenzen worden versoerd. Bijvoorbeeld door inwoners die geen kans hebben op werk geen/beperkte dienstverlening te bieden. Ook binnen de uitvoeringskosten zijn de mogelijkheden deze te beïnvloeden(verlagen) beperkt. Bovendien zijn er actuele ontwikkelingen die juist om extra personele inzet vragen. De inzet op inburgering is in dit kader al genoemd. (zie verder ook de alinea 'ontwikkeling')

Op het gebied van minimaregelingen heeft de gemeente volledige beleidsvrijheid en zou in het uiterste geval regelingen kunnen schrappen of de toegang ertoe beperken. Dit is echter een meer theoretisch optie dan een reële. Dit gelet op het feit dat de WPDA-gemeenten beleidsmatig juist meer willen inzetten op bestaanszekerheid voor een grotere groep inwoners. Ook omdat bestaanszekerheid preventief wordt gezien voor een beroep op zorg en schuldhulp.

Ontwikkelingen

Eind 2024 hebben de raden van de WPDA-gemeenten de nieuwe Kadernota, Inkomen, Ontwikkeling en Werk 2025-2028 vastgesteld, met als centrale thema Bestaanszekerheid. Belangrijke pijlers voor een bestaanszeker leven zijn het kunnen beschikken over een voldoende en voorspelbaar inkomen, het ervaren van een zinvolle daginvulling en de mogelijkheid hebben voor ontwikkeling. In de kadernota beschrijven we wat we hierin willen bereiken en hoe we dat gaan doen. De kadernota is van de gemeenten, maar WPDA heeft in de uitvoering een belangrijke rol. Deze wordt beschreven in de uitvoeringsagenda.

De ontwikkeling in de kadernota is in lijn met de landelijke ontwikkelingen op het gebied van Werk en Inkomen. De wetgever heeft bepaald dat iedere arbeidsmarktregio een Werkcentrum moet hebben. Inwoners kunnen daar terecht voor ondersteuning bij de stappen die zij willen zetten op de arbeidsmarkt. Dat kan zijn het (opnieuw) vinden van werk, verandering van werk (ander richting en/of meer uren), ontwikkeling en opleiding. Het Werkcentrum is er uiteraard ook voor dienstverlening aan werkgevers. Het WPDA heeft recent het Inkomen, Ontwikkel en Werkcentrum in Assen geopend als onderdeel van het Werkcentrum in de arbeidsmarktregio Groningen.

Dit betekent dat er door WPDA een grotere groep inwoners bediend moet gaan worden dan 'alleen' de inwoners die onder Participatiewet vallen. Voorlopig is afgesproken dat extra personele inzet hiervoor alleen mogelijk is wanneer daar specifiek middelen voor meekomen vanuit het Rijk.

Met de gerichte aanpak in de kadernota en de ontwikkelmogelijkheden van het IOWC willen we het verschil maken voor onze inwoners. In het inhoudelijke deel van de begroting wordt dit toegelicht.